

Številka: 219-6/2020-02/134
Datum: 27. 4. 2020

Državni zbor Republike Slovenije
Šubičeva ulica 4
1102 Ljubljana

Zadeva: **Odgovor k vloženemu amandmaju Energetske zbornice Slovenije**
Zveza: 102.b člen Zakona o spremembah in dopolnitvah ZIUZEOP

Spoštovane poslanke, spoštovani poslanci.

Agencija za energijo je nacionalni regulator na trgu z električno energijo in zemeljskim plinom, ki s svojimi pravili usmerja in nadzira poslovanje monopolnih podjetij na trgu, ki izvajajo dejavnost gospodarske javne službe distribucija in prenos električne energije ter zemeljskega plina. Agencija skozi svoje poslanstvo in pristojnosti skrbi, da je oskrba z energijo nemotena, kakovostna in da odjemalec plača primerno ceno. Gre torej za nenehno tehtanje med pravicami in interesi reguliranih podjetij, ki so usmerjeni tudi v maksimiziranje dobička in na drugi strani odjemalcev, med katerimi so tudi takšni, ki nimajo dovolj sredstev niti za najnujnejše življenjske stroške.

Agencija deluje strokovno, objektivno ter nepristransko in neodvisno od vseh interesov na energetske trgu.

V času izrednih razmer je agencija na pobudo pristojnega ministrstva sprejela ukrep začasnega znižanja omrežnine, ki je vplival na zniževanje stroškov gospodinjstev in malih poslovnih odjemalcev. Ker bo treba izpad prihodka podjetij, ki jih agencija regulira pokriti z znižanjem donosnosti teh podjetij in ne z dodatno obremenitvijo odjemalcev, je agencija predlagala določbo 102.b člena Zakona o spremembah in dopolnitvah ZIUZEOP.

Zoper navedeni člen je Energetska zbornica Slovenije vložila amandma, na katerega podajamo svoja stališča in Državnemu zboru predlagamo, da predlagani amandma zavrne in določbo 102.b člena Zakona o spremembah in dopolnitvah ZIUZEOP sprejme v njegovi predlagani obliki, saj je to nujno potrebno, če želimo preprečiti dodatno obremenjevanje že tako izčrpanih odjemalcev.

V uvodu izpostavljam, da iz obrazložitve k vloženemu amandmaju izhaja, da je Energetska zbornica Slovenije navedeni amandma vložila na pobudo le nekaterih njenih članov, in sicer nekaterih distribucijskih podjetij, saj vsebuje netočne in zavajajoče primerjave med njimi in Elesom, zato se v nadaljevanju obrazložitev v določenih delih nanaša predvsem na poslovanje distribucijskih podjetij.

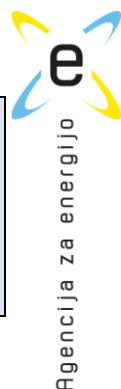
Nesodelovanje pri vloženem amandmaju pisno potrjujeta direktor družbe Eles in direktor družbe Elektro Ljubljana in s tem potrjujeta razumevanje izvajanja dejavnosti v javnem interesu.

Uvodoma nekaj ključnih poudarkov regulacije in sprejetega ukrepa agencije:

I. Kako se določijo stroški in prihodki operaterjev:

Agencija za energijo vsem elektrooperaterjem in operaterjem na področju oskrbe z zemeljskim plinom določi vrsto in višino stroškov, do katerih so ta podjetja upravičena in ki jih pokrivajo odjemalci s plačevanjem omrežnine. Stroške in omrežnino določi agencija vsakič za tri letno obdobje. Sedaj je v teku regulativno obdobje, ki se je začelo 1.1. 2019 in se zaključi 31. 12. 2021. Za to obdobje je agencija konec leta 2018 na podlagi metodologije izdala odločbo, v kateri je vrednostno opredelila načrtovane stroške v tem obdobju in glede na načrtovano porabo električne energije določila omrežnino, ki jo v teh treh letih plačujejo odjemalci.

Eden izmed stroškov, ki jih agencija prizna in se pokrivajo z omrežnino, je tudi donosnost na sredstva, ki jo na podlagi študije določi agencija in je višja od donosnosti, ki jo pričakuje Vlada RS glede na določbe koncesijske pogodbe s SODO. Regulirana donosnost na sredstva znaša v obdobju navedenih treh let 5,26% (po sklenjeni koncesijski pogodbi med Vlado in SODO je 4,13%).

Na leto je načrtovan strošek iz naslova donosa za vse elektrooperaterje cca. 100 mio evrov

v treh letih torej skupno 300 mio evrov, od tega za distribucijo 220 mio.

II. Izplačila dobička v obdobju od 2013 do 2018

Čisti poslovni izid operaterjev (razen SODO) se je v obdobju 2013-2018 povečeval.

V letu 2018 se je čisti poslovni izid distribucijskih podjetij (dejavnost elektrooperaterja) glede na leto 2013

zvišal kar za 84,8%.

V tabeli je prikazano, koliko so podjetja na podlagi priznanega donosa ustvarila čistega poslovnega izida in koliko tega je bilo izplačanega lastniku in torej ni bilo namenjeno za investicije.

Vsota Vrednosti			Leto					
Družba	Dejavnost	Naziv	2013	2014	2015	2016	2017	2018
EL CE	EO	Čisti poslovni izid	6.916.475	8.595.430	6.894.316	8.358.409	7.386.726	9.250.171
	družba	Izplačilo dobička	3.556.287	2.419.242	3.145.015	4.127.640	2.636.124	3.145.015
EL GOR	EO	Čisti poslovni izid	3.438.119	4.014.261	4.893.274	6.695.934	6.334.191	7.738.385
	družba	Izplačilo dobička	1.384.166	1.384.166	2.165.156	2.800.346	2.072.951	2.418.287
EL LJ	EO	Čisti poslovni izid	8.548.653	11.697.883	11.628.069	16.829.929	14.160.556	17.395.614
	družba	Izplačilo dobička	2.396.610	2.349.617	5.509.852	6.528.020	5.087.886	4.695.670
EL MB	EO	Čisti poslovni izid	7.107.982	8.515.134	10.725.562	12.436.256	12.568.829	14.384.740
	družba	Izplačilo dobička	3.014.579	3.014.579	4.019.439	5.970.270	4.010.709	4.344.735
EL PRIM	EO	Čisti poslovni izid	3.797.582	2.503.706	5.717.173	6.021.740	6.826.036	6.314.495
	družba	Izplačilo dobička	1.317.876	1.317.877	1.481.000	3.142.513	2.066.311	2.549.021
Distribucijska podjetja	EO	Čisti poslovni izid	29.808.811	35.326.414	39.858.394	50.342.268	47.276.338	55.083.405
	družba	Izplačilo dobička	11.669.518	10.485.481	16.320.462	22.568.789	15.873.981	17.152.728
SODO	EO	Čisti poslovni izid	3.249.052	3.198.705	3.718.207	1.052.241	1.793.174	1.000.387
	družba	Izplačilo dobička	1.000.000	1.000.000	3.198.705	217.782	500.000	300.000
ELES	EO	Čisti poslovni izid	8.445.548	8.690.275	8.897.230	11.584.643	15.242.246	15.741.444
	družba	Izplačilo dobička	10.000.000	9.062.990	19.146.710	24.000.000	0	9.000.000
Skupaj	EO	Čisti poslovni izid	41.503.411	47.215.394	52.473.831	62.979.152	64.311.758	71.825.236
	družba	Izplačilo dobička	22.669.518	20.548.471	38.665.877	46.786.571	16.373.981	26.452.728

opomba:

EO - dejavnost elektrooperaterja (distribucija in prenos)

Podatki za izplačilo čistega dobička so za družbo.

Samo v letu 2018 se je čisti poslovni izid distribucijskih podjetij glede na leto 2013 zvišal kar za 84,8%. Skupaj so ta podjetja v proučevanem obdobju realizirala 257,6 mio EUR čistega poslovnega izida, izplačanega pa je bilo 94 mio EUR dobička.

Primarno je lastni vir za financiranje investicij torej amortizacija, v katero pa s tem ukrepom ne posegamo. Donos pa služi prvenstveno za pokrivanje odhodkov financiranja tujih virov financiranja in kot potencial za izplačilo lastniku. Slednji pa se lahko odloči, da bo vse ali del pustil družbi kot dodatni vir financiranja. Reguliran donos na sredstva namreč po plačilu obresti in davka od dohodka pripada lastniku.

Distribucijska podjetja in SODO za leto 2020 načrtujejo, da bodo za financiranje investicij leta 2020 porabile 27,3 mio EUR čistega dobička, kar predstavlja 47,3% znižanega reguliranega donosa na sredstva leta 2020, izračunanega na podlagi nižje stopnje donosa iz predlaganega 102.b člena Zakona o spremembah in dopolnitvah ZIUZEOP.

Torej znižanje donosnosti nikakor ne ogrozi poslovanja družb – še vedno ostane dovolj tudi za izplačilo lastniku. Če pa podjetja v tem obdobju ravnajo stroškovno bolj učinkovito in se odpovedo nekaterim stroškom (npr. izplačila trinajstih plač), pa lahko svojo donosnost ohranjajo na isti ravni kot prej.

III. Ukrep agencije v času izrednih razmer in njegov učinek:

Zaradi izrednih razmer je agencija na pobudo pristojnega ministrstva nemudoma pristopila k iskanju rešitev, kako gospodinjstvom in malim poslovnim odjemalcem, ki imajo visoke fiksne stroške z omrežnino priskočiti na pomoč in pomagati pri premostitvi finančnih težav, ki so posledica izpada prihodkov zaradi izrednih razmer.

S tem ciljem smo znižali omrežnino za en segment odjemalcev, kar pa pomeni, da bo prišlo do približno 15 mio evrov izpada prihodkov iz naslova omrežnine, do določenega izpada prihodkov bo prišlo tudi zaradi nižje porabe električne energije, tega učinka pa še ne moremo izmeriti.

Glede na to, da regulacija zagotavlja operaterjem dovolj sredstev za nemoteno izvajanje dejavnosti, investiranje in tudi visoko donosnost ter izplačila dobička lastniku, je glede na stanje odjemalcev na trgu zaradi izrednih razmer prav donosnost tista, kjer je dovolj manevrskega prostora za sprejemanje odločitev, ki bi pomembno prispevale k ublažitvi posledic.

Predlagana določba 102.b člena Zakona o spremembah in dopolnitvah ZIUZEOP je nujna.

Navedena določba daje agenciji pravno podlago, da v času izrednih razmer spremeni svojo odločitev v zvezi s pripadajočo donosnostjo in s tem prepreči, da bi se ukrep znižanja omrežnine odrazil v ponovnem zvišanju omrežnine. Na eni strani se donosnost podjetij za 1% zniža, njim ostane še vedno dovolj tudi za izplačila lastniku, na drugi strani pa pomagamo gospodarstvu in prebivalstvu.

ODGOVOR NA NAVEDBE IZ AMANDMAJA ENERGETSKE ZBORNICE:

I. Ali sprememba prinaša pozitivni učinek na gospodinjstva in gospodarstvo?

Ja, ta sprememba gotovo prinaša pozitivni učinek na gospodinjstva in gospodarstvo, saj znižuje njihove stroške. Del gospodinjstev ima bistveno znižane prihodke, nekateri so izgubili zaposlitve (po zadnji napovedih brezposelnost raste), mali poslovni odjemalci že skoraj dva meseca ne izvajajo dejavnosti in nimajo nobenega prihodka. Na drugi strani imajo elektrooperaterji z omrežnino pokrite vse stroške, ki jih regulacija priznava, torej stroške, ki so potrebni za izvajanje dejavnosti, in zagotovljeno donosnost. S predlaganim členom zakona se stopnja donosnosti le nekoliko zniža in to le za leto 2020, vse ostalo ostane nespremenjeno. Elektrooperaterji pa lahko s stroškovno učinkovitim poslovanjem dosežejo višjo stopnjo donosnosti.

In kaj je v obdobju izrednih razmer pravilno?

Razmere, v katerih živimo in ki bodo še nekaj časa imele hude finančne posledice za gospodarstvo in gospodinjstva, ne smejo povzročiti, da se njihovi stroški dvignejo in to ob nespremenjenem delovanju in pričakovanih distribucijskih podjetij. Bremena je treba vsaj delno porazdeliti. **Sredstev za nemoteno izvajanje dejavnosti in**

investiranje je kljub ukrepu dovolj, še vedno je priznana dovolj visoka stopnja donosnosti, ki pa jo lahko distribucijska podjetja s svojim učinkovitim poslovanjem še povečajo. Zato je treba rešitve iskati pri sebi in ne pričakovati, da bo odjemalec vedno pokrtil vsa pričakovanja in stroške distribucijskih podjetij.

Vloženi amandma popolnoma jasno odraža, da so pričakovanja distribucijskih podjetij, da se kljub izrednim razmeram za njih nič ne spremeni (niti iz vidika donosnosti niti iz vidika likvidnosti) in da bo ukrep znižanja omrežnine za čas izrednih razmer v prihodnosti pokrtil odjemalec z dvigom omrežnine. Neutemeljeno in nepravilno je tudi sklicevanje predlagateljev na omrežninske presežke, ki so evidentirani pri SODO, ki je izvajalec gospodarske javne službe in izvirajo iz predhodnih let. Ti omrežninski presežki niso nič drugega kot obveznost SODO in distribucijskih podjetij do odjemalca iz naslova preveč zaračunanih in plačanih omrežnin v preteklih letih glede na regulativno priznane stroške in donos. Gre torej za denar slovenskih končnih porabnikov električne energije. Če bi agencija dopustila, da se ti presežki porabijo za kritje izpada prihodkov od znižanih tarif za priključno moč marec – maj 2020, potem bodo izpad prihodkov zaradi nižjih računov na položnicah v tem obdobju pokrivali vsi končni porabniki električne energije v RS..

Hkrati so operaterji izvajalci gospodarskih javnih služb, kjer velja načelo, da je pridobivanje dobička podrejeno zagotavljanju javnih dobrin. Posledično je potrebno zagotoviti, da odjemalci v času izrednih razmer in v času ponovne oživitve gospodarstva po izrednih razmerah z omrežnino operaterjem pokrivajo stroške, ki jim z izvajanjem te dejavnosti nastajajo, da pa odjemalci v tej situaciji niso obremenjeni še z zagotavljanjem dobičkonosnosti operaterjev. Kljub znižani stopnji donosnosti odjemalci še vedno tudi v letu 2020 podjetjem pokrivajo stroške in donosnost.

Z določbo 102.b člena Zakona o spremembah in dopolnitvah ZIUZEOP se sledi cilju zakona, saj vsako znižanje upravičenih stroškov (v tem primeru gre le za znižanje donosnosti) operaterjev prispeva k nižji omrežnini, ki jo plačujejo tako industrijski odjemalci kot gospodinjci. Posledično takšen ukrep pripomore k blaženju posledic epidemije in oživitvi gospodarske dejavnosti v nadaljevanju.

II. Vpliv na donosnost lastnika – kljub znižanju še vedno visoka in skladna s pričakovanji iz koncesijske pogodbe s SODO

Metoda reguliranja omrežnin elektrooperaterjem zagotavlja pokrivanje vseh upravičenih stroškov, vključno z reguliranim donosom na sredstva. S predlogom novega 102.b člena zakona se ne posega v metodo reguliranja, tako bodo elektrooperaterjem še vedno pokriti vsi upravičeni stroški, vključno z reguliranim donosom na sredstva.

V letu 2020 se bo znižala samo stopnja donosa iz 5,26 % na 4,13 % z namenom, da se zagotovijo pozitivni učinki na gospodinjstvo in gospodarstvo. Ne posega se v ostale stroške elektrooperaterjev.

Kljub znižanju stopnje donosa v letu 2020, pa to znižanje ne bo vplivalo na zanesljivost in kakovost oskrbe z električno energijo, saj bodo elektrooperaterjem še vedno pokriti vsi upravičeni stroški, prav tako bodo lahko realizirali vse načrtovane investicije v letu 2020, kar bo pojasnjeno v nadaljevanju.

S tem ukrepom se bo znižala donosnost lastniku, ki pa bo še vedno enaka kot je v Koncesijski pogodbi, sklenjeni med Vlado RS in družbo SODO, ki mu je podeljena pravica za izvajanje dejavnosti distribucije električne energije. V koncesijski pogodbi je eksplicitno zapisano, da SODO v primeru sklepanja pogodbe o najemu in izvajanju storitev z elektrodistribucijskimi podjetji tem v najemnici prizna največ 4,13% stopnjo donosnosti. Na podlagi te pogodbe distribucijska podjetja že sicer ne bi smela pričakovati višje stopnje donosnosti, kot jo določa interventni zakon le za leto 2020.

III. Ali bo znižanje donosa v letu 2020 iz 5,26% na 4,13% negativno vplivalo na investicije, likvidnost družb in finančne posledice?

NE, ne bo negativno vplivalo. Primarni vir za financiranje investicij je amortizacija, ki ostaja nespremenjena. Zato so navedbe, da ne bo dovolj denarja za investiranje, zavajajoče in neresnične.

Distribucijska podjetja pa lahko z izvajanjem dejavnosti in zniževanjem stroškov, kot to od njih že ves čas zahteva regulacija, še dalje dosega enako stopnjo donosnosti.

Sredstev za nemoteno izvajanje dejavnosti je dovolj.

1. Ukrep ne vpliva na investicije:

Odjemalci s plačilom omrežnine elektrooperaterjem za **vsako izvedeno investicijo** zagotavljajo pokrivanje stroška amortizacije, dodatno pa jim v zvezi z investicijami zagotavljajo še reguliran donos na sredstva.

Primarno je lastni vir za financiranje investicij amortizacija. Odjemalci torej že samo s pokrivanjem stroška amortizacije elektrooperaterjem zagotavljajo lastni vir za nadomestitev sredstva po poteku njegove dobe koristnosti oziroma **imajo celotno vrednost investicije povrnjeno v življenjski dobi sredstva**. V omrežnini, ki velja za obdobje 2019-2021, so že vštete vse načrtovane investicije elektrooperaterjev, ki jih načrtujejo realizirati v tem obdobju, zato nižja stopnja donosa in še to le za 2020 nikakor ni razlog, da bi se moral obseg investicij v letu 2020 znižati.

Donos služi prvenstveno za pokrivanje odhodkov financiranja tujih virov financiranja in kot potencial za izplačilo lastniku. Slednji pa se lahko odloči, da bo vse ali del pustil družbi kot dodatni vir financiranja. Reguliran donos na sredstva namreč po plačilu obresti in davka od dohodka pripada lastniku.

V spodnji tabeli je prikazano, koliko donosa elektrooperaterjem prizna agencija za leto 2020 in 2021 ob nespremenjeni stopnji 5,26% in kakšen učinek prinaša znižanje donosnosti za leto 2020 iz 5,25% na 4,13%. Naj poudarim, da za 2021 ostane donosnost nespremenjena.

	Stopnja donosa	2020	2021
Reguliran donos na sredstva	5,26%	98.792.114	102.789.430
ELES		25.475.718	26.744.031
DISTRIBUCIJA		73.316.396	76.045.398
Reguliran donos na sredstva	4,13%	77.568.713	
ELES		20.002.798	
DISTRIBUCIJA		57.565.916	

Distribucijska podjetja in SODO za leto 2020 načrtujejo, da bodo za financiranje investicij leta 2020 porabile 27,3 mio EUR čistega dobička,

to je 47,3 % znižanega reguliranega donosa na sredstva leta 2020,

izračunanega **na podlagi nižje stopnje donosa** iz predlaganega 102.b člena Zakona o spremembah in dopolnitvah ZIUZEOP.

Na podlagi vsega navedenega nižja stopnja donosa nikakor ne more biti razlog za krčenje obsega investicij v letu 2020 temveč ob nespremenjen ravnanju elektrodistribucijskih podjetij vpliva na obseg donosa, ki pripada lastniku. SDH kot upravljalec naj zato distribucijska podjetja usmerja v stroškovno učinkovitejše poslovanje oziroma v realiziranje le tistih stroškov, ki jih regulator priznava kot upravičene.

2. Likvidnost distribucijskih podjetij

Likvidnost distribucijskih podjetij v reguliranem delu je visoka, kar izhaja že iz same narave dejavnosti. Regulacija namreč tem podjetjem zagotavlja pokrivanje vseh stroškov, ki so neposredno pogojeni z opravljanjem te dejavnosti, med katere se vključuje tudi reguliran donos na sredstva. To pa je tudi razlog za dobre bonitetne ocene in kreditno sposobnost teh družb.

Vse to se odraža tudi v nizkih kazalnikih zadolženosti, ki kažejo, da te družbe v prihodnje nimajo problemov pridobivati nove finančne vire (tabela):

Družba	2013	2014	2015	2016	2017	2018
EL CE	1,67	1,53	1,77	1,74	1,6	1,34
EL GOR	2,64	2,79	3,11	2,78	2,74	2,79
EL LJ	2,56	2,28	2,12	2,23	1,88	1,93
EL MB	1,05	0,96	0,76	0,88	0,89	0,98
EL PRIM	1,65	1,94	1,47	1,52	1,46	1,71
SODO	-0,06	-0,07	-0,01	-0,09	-0,05	-0,09
ELES	1,6	1,26	0,36	0,96	0,7	1,28

Elektrooperaterji imajo torej možnost dodatne zadolžitve, lahko pa pridobijo tudi nepovratna EU sredstva, ki pa jih je do sedaj uspešno koristil le Eles, distribucijska podjetja pa praktično nič.

Seveda bi podjetja morala preusmeriti miselnost v izvajanje investicijskih projektov, ki jih spodbuja in financira Evropska unija in so torej pomembni za razvoj omrežja, hkrati pa razbremenjujejo odjemalce. Po podatkih agencije distribucijska podjetja nimajo ustreznih projektov in njihove investicije temeljijo zgolj na prihodkih iz omrežnine, ki jo plačujejo odjemalci.

Tudi z nižjo stopnjo donosa v letu 2020 bodo ta podjetja še vedno imela z regulacijo pokrite vse stroške, ki so neposredno povezani z opravljanjem dejavnosti distribucije električne energije in bodo s tem lahko redno poplačevala svoje obveznosti. Nižja stopnja donosa lahko ob enakem obsegu investicij posledično pomeni samo nižji donos, priznan z regulacijo, in s tem manj likvidnih sredstev, ki pripadajo lastniku.

Stopnja donosa 4,13%, določena v 102.b členu predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah ZIUZEOP, izhaja iz Koncesijske pogodbe za izvajanje gospodarske javne službe dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije, sklenjene med Vlado RS in SODO.

Torej je ta stopnja pričakovana stopnja donosnosti dejavnosti distribucije električne energije za državo kot lastnico.

Dodati je potrebno, da so stopnje donosa distribucijskih operaterjev električne energije med državami v Evropski uniji različne, zaradi različne regulacije po državah tudi neprimerljive, zato so sklicevanja predlagateljev amandmaja neresnična in zelo zavajajoča. V študiji, ki so jo sami naročili in na katero se sklicujejo na strani 2 amandmaja, avtor eksplicitno piše, da ni enega samega načina reguliranja, prav tako pa ni mogoče analizirati posameznega dela regulativnega okvira neodvisno od drugih delov, saj le celoten okvir določa zmožnosti nadaljnjega razvoja sistema. Torej, pri ugotavljanju, ali je v regulativnem obdobju 2019-2021 dovolj sredstev za razvoj distribucijskega sistema, je treba upoštevati ne samo stroška amortizacije in reguliranega donosa na sredstva, ampak tudi vse ostale upravičene stroške, ki vplivajo na primernost naložb (stroški raziskav in inovacij, spodbude za pametna omrežja, stroški delovanja in vzdrževanja sistema...). Zato so primerjave, ki jih o višinah stopnje donosnosti podaja predlagatelj amandmaja nepravilne in zelo zavajajoče. Študija med drugim navaja v svojem zaključku, da so med evropskimi državami tudi takšne države, kjer operaterjem, ki so v 100% državni lasti, regulacija pokriva le stroške dolžniškega kapitala, medtem ko se država donosnosti odreka, saj gre za izvajanje dejavnosti v javnem interesu.

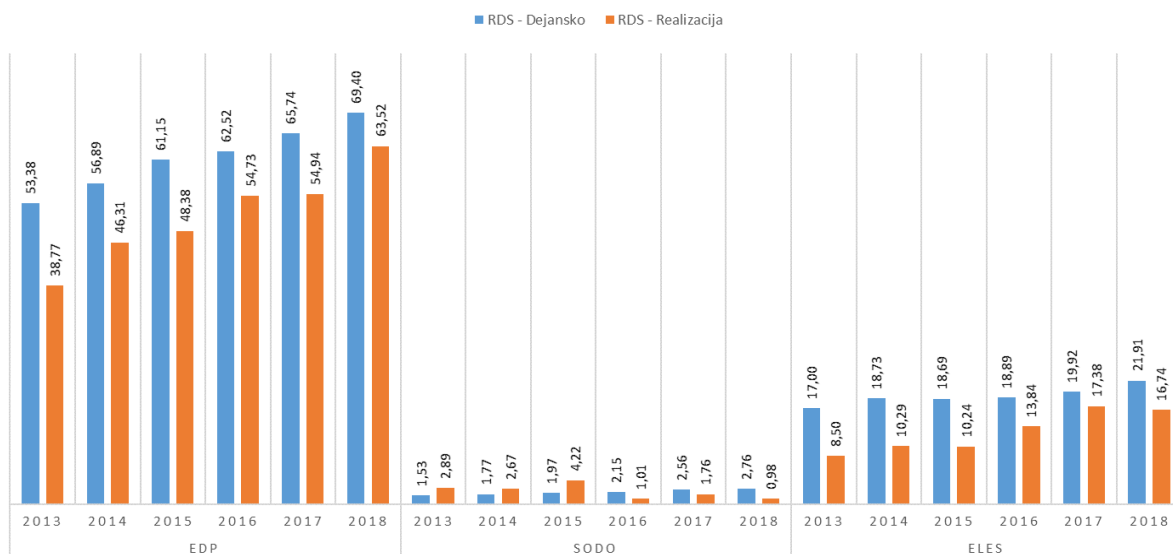
Nepravilna je trditev predlagateljev amandmaja, da je agencija za obdobje 2019-2021 že znatno znižala priznani donos na sredstva s 7,14% na 5,26%. Predlagatelji amandmaja so namreč zamolčali dejstvo, da je v prejšnjih regulativnih obdobjih regulacija priznavala dve stopnji donosa: 7,14% na nova sredstva in 4,13% na stara

in ostala sredstva. Višina enotno določene stopnje donosa za obdobje 2019-2021 pa je primerljiva z dejanskimi stopnjami donosa na sredstva distribucijskih podjetij in elektrooperaterja zadnjih nekaj let.

3. Stroškovna neučinkovitost podjetij že vsa leta niža realizirano donosnost podjetij

Distribucijska podjetja že do sedaj niso realizirala donosa kot so jim ga odjemalci pokrivali s plačilom omrežnine, saj so realizirala višje stroške, kot jih regulacija priznava. V povprečju je bil posledično v zadnjih šestih letih (2013-2018) realizirani donos za 17% nižji od priznanega z regulacijo.

Zaradi stroškovno neučinkovitega poslovanja in posledično realizacije nižjega donosa kot priznanega z regulacijo je država že v preteklih letih prejela manj dividend in manj davka na dobiček. Nižji realizirani donos od reguliranega pa ni imel za posledico nižjega obsega investicij.

Glede na navedeno je potrebno izpostaviti, da bodo podjetja v letu 2020 lahko zvišala priznani donos, izračunan s stopnjo donosa iz 102.b člena predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah ZIUZEOP, če bodo poslovala stroškovno učinkovito, torej znižala stroške, ki jih regulacija ne priznava, in upoštevala zamejitve priznavanja določenih vrst stroškov. Tako bo država kljub nižji stopnji donosa upravičena do višje donosnosti. S poviševanjem stroškovne učinkovitosti se bo poviševala tudi likvidnost teh družb.

Najvišji stroški, ki jih regulacija ne priznava in ki vplivajo na neučinkovitost distribucijskih podjetij, so bili v opazovanem obdobju stroški, ki se nanašajo na izplačila na podlagi uspešnosti poslovanja, regres nad zakonsko določeno vrednostjo, božičnice in nagrade. Tovrstne stroške prikazuje naslednja tabela, iz katere izhaja, da so se ti stroški v letu 2018 glede na leto 2013 povišali za 83%:

	Družba	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	EL CE	617.842	631.339	1.467.399	1.591.765	1.504.031	1.580.677
2	EL GOR	607.982	568.544	654.362	651.421	883.850	730.181
3	EL LJ	971.444	539.554	620.083	1.949.949	1.771.911	1.933.075
4	EL MB	943.703	812.952	1.059.205	1.584.717	1.559.669	1.959.891
5	EL PRIM	1.035.263	917.514	955.121	1.490.863	1.580.059	1.422.515
6= od 1 do 5	Distribucijska podjetja skupaj	4.176.235	3.469.903	4.756.170	7.268.716	7.299.520	7.626.339

Distribucijska podjetja torej lahko zagotavljajo višji realizirani donos brez dodatne obremenitve odjemalcev, v kolikor znižajo stroške, ki jih regulacija ne priznava, kar je v letu kot je 2020 tudi etično do celotne družbe.

4. Izvajanje NEPN ne bo ogroženo

Osnovni vir za pokrivanje investicij ostaja nespremenjen. Z metodo regulacije, kjer se elektrooperaterjem iz naslova investicij pokrivajo stroški amortizacije in priznava reguliran donos na vse izvedene investicije, so zagotovljena sredstva za celoten načrtovani in realizirani razvoj sistema.

Z znižanjem stopnje donosa v letu 2020 ne bo ogroženo izvajanje NEPN, saj ta ukrep velja samo za eno leto.

NEPN, ki je bil sprejet februarja letos in je trenutno v obravnavi pred Evropsko komisijo, je načrt za naslednjih 10 let, ki zgolj ocenjuje potrebne investicije, ter od operaterjev zahteva, da v roku 9-ih mesecev šele pripravijo razvojne načrte.

Ob vsem navedenem je zato kakršnokoli sklicevanje na NEPN neprimerno, neutemeljeno in celo zavajajoče.

VI. Zaključek

Distribucijska podjetja imajo dovolj sredstev za nemoteno izvajanje dejavnosti, kar je njihova ključna naloga. V ospredju gospodarskih javnih služb nikakor ne sme biti donosnost. Kljub znižanju donosnosti za leto 2020, iz tega naslova distribucijska podjetja še vedno dobijo dovolj sredstev. Potrebno se je zavedati, da bodo na drugi strani nekatera podjetja, ki so plačniki omrežnine, propadla, nekatera bodo potrebovala daljše časovno obdobje, da si opomorejo, del prebivalstva bo ostal brez služb, dohodkov ali pa bodo ti bistveno nižji. Električna energija je javna storitev, brez nje ni gospodarstva in ni dostojnega življenja. Minimum kar lahko energetska podjetja storijo je, da vsaj malo odstopijo od svojih visokih pričakovanj in se zavejo, da jim gre dobro, da jim v vsaki krizi gre veliko bolje kot ostalim.

Distribucijska podjetja se morajo v tem času vprašati, **kaj stori v takšni situaciji podjetje na trgu? Prevali vse na svojega uporabnika, kupca? Ne, ker mu trg to ne dopušča. Optimizirati mora svoje poslovanje** in se boriti za obstoj, v odvisnosti od razmer pa niha tudi njegova donosnost.

Tako varnega prihodka kot ga imajo elektrooperaterji, nima nobeno podjetje na trgu. Zato je **predlagani ukrep iz Zakona o spremembah in dopolnitvah ZIUZEOP nujen**, če želimo vsaj malo ublažiti posledice te krize za odjemalce. **Ni samo nujen temveč je popolnoma skladen s temeljnim načelom** Zakona o gospodarskih javnih službah, da je **pridobivanje dobička podrejeno izvajanju dejavnosti, torej javni interes pred zasebnim.**

Če ukrep znižanja donosnosti ne bo sprejet, bomo za toliko kot smo sedaj znižali omrežnino, le-to ponovno dvignili. **Odjemalec bo brez vsakega dvoma plačal več** – ali je to prav? **Kako bo to sprejela javnost?** In kako bo javnost sprejela **najprej dvig omrežnine in potem ob koncu leta informacijo o izplačilih plač iz naslova poslovne uspešnosti in božičnic v distribucijskih podjetjih?**

Mag. Duška Godina
direktorica

